

Комплексышхо ашын гухэлъ я!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан зэіу-хыгъэ Іахъзэхэлъ обществэу «Пцэжыыхуным фэгъзэгъэ ху-шъхъафыкыгъэ завод» зыфиІорэм игенеральнэ пашэу Миха-ил Рубановымрэ УФ-м и Президент иреформэхэр шыІэныгъэм шыпхырышыгъэнхэмкІэ Комитетым и Ростовскэ шьолъыр кьутамэ ипашэу Павел Малышевымрэ тыгъуасэ алуکلэгъ.

Іофтхьабзэм хэлэжыагъэх АР-м экономикэ хэхъоныгъэмкІэ ыкІи сатыумкІэ иминистрэ игуадзэу Вэрэкъо Хвалимэтрэ пшэдэкІыжыу ыхырэмкІэ гу-нэккэ гъэнэфагъэ зилэ общест-вэу «Панорама» зыфиІорэм идиректорэу Игорь Кушниррэ. Пцэжыы лъапкэу осетрэр зы-щахушт комплексышхо Адыге-им шыгъэпсыгъэнымкІэ гухэлъэу

ыкІи амалэу шыІэхэм, инвести-циехэр зыфэдизыштхэм, нэ-мыкІхэм атегушылагъэх.

— Тиэкономикэ ахъщэ кы-хэзылхъэ зышІоигъо инвестор-хэм сыдигъуи тигуалэу тапэ-гъокІы, ежъхэм алорэм емы-пцІыжыхэмэ, ахэм япроектхэр зэшІохыгъэ хуьнхэмкІэ зи лэ-рыохуу шыІэп. Осетрэр зышы-пхуьн плъэкІышт комплексым

чыплэр кыыхахыгъах, ащ пашэ пцэжыыхэр зыщахуэрэ заво-дэу Теуцожь районым итыр зытет чыгу гектар 580-рэ фэ-дизыр ащэфыжыгъ. Апэрэ Іофшлэнхэри агъэцэкІагъэх. Мыщ кыдыхэлъытэгъэ псыубытыплэ-хэм ащышхэр кьагъэнэжыын-хэ, адрэ чыгухэр зэкІэ икІэ-рыкІэу агъэфедэжыынхэ, псэо-лъакІэхэр кьатырашІыхъанхэ

ишын тшІогъэшІэ-гъон, ащ шІогъэ-шхо кызыреты-штым щэч хэлъэп, — кыІуагъ Тхьа-клушынэ Аслъан. Михаил Рубано-вым кызырІуа-гъэмкІэ, комплекс-ыр зыщагъэпсы-нэу агъэнэфэгъэ

гухэлъ я! ЗэкІэри зэрэзэхэ-тэу проектым сомэ миллиард 40 тэфэнэу кьалытагъ. Ащ игъэцэкІэн едзыгъо-едзыгъоу зэтеуыгъэшт. Комплексым мэ-шІоку гъогу кьекІунэу агъэна-фэ, комбикормэр кыдэзыгъэ-кІырэ завод, нэмыкІ псэуалъэ-хэр кыдыхэлъытэгъэштхы. Чэц-зымафэм пцэжыыхэм Іус тонн 700 фэдиз апэлухъащт, а охъ-тэ дэдэм продукциеу кьахы-жыын алъэкІыштыр тонн 1200-рэ мэхуэ.

Мы проектым игъэцэкІэн АдыгеимкІэ мэхъанэшхо ілэн зэрилъэкІыштыр кыІуагъ Па-вел Малышевым. Сыда плэмэ бюджетым кыихъащт хэбзэлэх-хэм ямызакъоу, нэбгырэ мини 2 фэдизмэ мыщ Іофшлэлэ ща-гъотын алъэкІышт. Къызэралы-

тагъэмкІэ, ахэм ялэжыапкІэ инышт.

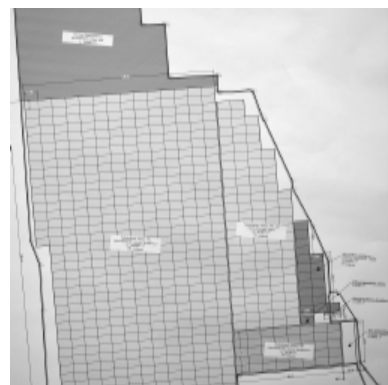
Проектэу зигугъу кьашы-гъэр республикэм зэрэшІогъэ-шІэгъоныр АР-м и Лышъхъэ джыри зэ кыыхигъэщыгъ, ау ащ джыри нахъ тэрэзэу тегу-шыІэгъэн, зэхэфыгъэн фаеу ылытагъ. АщкІэ АР-м эконо-микэ хэхъоныгъэмкІэ ыкІи са-тыумкІэ и Министерствэ пшэ-рыл гъэнэфагъэ фишІыгъ.

— Мы проектыр гъэшІэгъо-нышт, фэдэшхо кыыхышт шы-Іэныгъэм шыпхырышыгъэ зы-хукІэ. Ар гъэцэкІэгъэным пашэ республикэм кытефэрэр зэкІэ шІокІ имылэу ышІэшт, кьэралы-гъо ІэпыІэгъу зэрэщыІэри мыщ дэжыым зыщыдгъэгъупшэ ху-штэп, — кыІуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Мы ильэсым ибжыхъэ кьа-лэу Шъачэ щыкІошт экономи-ческэ форумым ехуьлэу про-ектым епхыгъэ проект-сметэ документациер, нэмыкІ тхылъ-хэр инвесторым кыгъэхъазы-рынхъэш, ащ зэзэгъыныгъэ щы-зэдашІынэу лъэныкъохэр зэ-гурылуагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-хыгъэх.

МэфэкІ анахъ шъхъалэхэм ащыщ

Быслъымэн диныр зылэжыырэ цыфхэм анахъ агъэлъэпІэрэ мэфэкІхэм ащыщ Бирамыр. Ар мы ильэсым бэдзэогъум и 17-м хагъэунэфыкІышт. МэфэкІышхом ипэгъокІэу Адыгэ Республикэм иИмам шъхъалэу ТІэшъу Нихъадрэ АР-м ыкІи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм я ДиндэлэжыапІэ иИмамэу Ешэкъо Амурбыйрэ мы мафэхэм гушыІэгъу тафэхуьгъ.

— Мы мэфэкІышхом кьегъэ-лъагъо быслъымэн пстэуэмкІи цыфыгъэ шапхъэхэм уатетэу узекІоным мэхъанэшхо зэриІэр. Ислъам диным лъапсэу іІэр гукІэгъур, шлушлэныр ары. Джащ фэдэ зекІокІэ дахэхэм, Іофы-шлухэр ашлэным цыфхэр кьафе-гъэушхы, — кыІуагъ гушыІэгъу тызыфэхуьгъэ ТІэшъу Нихъад.

Бирамыр мэфэкІ гушылагъоу щыт. ЗэгурымыІоныгъэхэр шы-гъэзыегъэнхэмкІэ ащ ишлуагъэ кьэкІо, дин зэфэшъхъафхэр зы-лэжыыхэрэм азыфагу гуфэбэ-ныгъэ-цыхъэзэфэшІыныгъэ иллы-ным кыфэдэжэ. Цыфхэр Іоф-хэм дахыыхыгъэхуу ялахылхэм адэжэ клонхэр нахъ шыгъэзыа-гъэ хуьгъэ. Мыщ фэдэ мэфэкІым

ахэр зэхэхъэх, гушыІэгъу зэфэ-хуьх, ялофхэм язытет зэфалуатэ, ІэпыІэгъу зыщыІагъэм рагъэ-гъоты. Бирамым ыкІи НэкІ-мазэм Алахьталэм игъэгъуны-гъэ цыфхэм алъэгъэлэсы. Цыф-хэр зэпыйхэм, зэшІужыынхэм, сымаджэхэм алъыІэсынхэм, пса-пэ ашлэным мы мафэр фэлоры-шІэ. Цыфхэр шлу зэрэлъэ-гъухуу, зэрэлъытэхуу зэрэщы-Іэштхэм пашэ псапэу ашлэрэр фэдэ 70-кІэ Алахьталэм афе-гъэбагъо.

Бирамыр кьэмысызэ ислъам диныр зылэжыырэ цыфхэм тхъамыкІэхэм, сымаджэхэм сэ-дакъэ аратын фае. Фытыр-сэ-дакъэр НэкІмазэм иаужырэ ма-фэ птын фае.

— Ашхырэ зыщальэнрэ шы-

мыкІэрэ быслъымэн пстэуми фытыр-сэдакъэр атын фае. Уна-гъом нэбгырэ пчъагъэу исым тельытагъэу ар аты. Зэрэзэдэт-штагъэмкІэ, нэбгырэ пэпчэ сомі 120-рэ ытын фае. Ар анахъ макІэу дгъэнэфагъэр ары. На-хыбэ зІлэу, ипсэпэшІагъэ нахъ хэзыгъахъо зышІоигъом фы-тыр-сэдакъэу ытыштыр нахы-бэ ышымы хуьшт, — кыІуагъ Ешэкъо Амурбый.

Бирам мафэр диныр зылэ-жыыхэрэм нэмазшынымыкІэ ра-гъажыэ. Щэджагъо мыхъуэз ар быслъымэн пстэуми ашы. Нэ-ужым мэфэкІ мафэр ялахыл-хэм ягъусэхуу рахы.

— Ислъам диным кызыри-ІорэмкІэ, сьд фэдэ уахъти кьэ-халъэм уклон уфит. Тицыфхэр

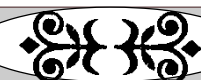
Бирам мафэм ащ клонхэр ха-бзэу зерахъэхэрэм ащыщ ху-гъэ нахъ, пшэрылэуу щытэп, — кыІуагъ ТІэшъу Нихъад. — Хэти зэрэфаем фэдэу зекІон ыльэкІышт. Е Бирамыр кьэмы-сызэ, е текІыгъахуу, е мы мэфэкІ мафэм кьэхалъэм клон фит.

Бирамыр быслъымэн пстэу-хэмкІи мэфэкІышхоу щыт. НэкІ-мэзэ мазэу Алахьталэм Къур-Іаныр кызыщыригъэхыгъэм кы-кІоцІ цыфхэм апкышъолкІи агукІи загъэкъэбагъ. Псапэ зэ-рашІэштхым, цыфхэм гуфэбэ-ныгъэ зэрапагъохыштым пы-лыгъэх. Бирам мафэм ахэм гукІэгъуныгъэу зерахъагъэм ха-гъахъо, псэпэшІэныр лъагъэ-кІуатэ. Ащ кыыхэкІэу быслъы-мэнэу дунаим тетхэм гукІэ-гъуныгъэу, мамырныгъэу зэ-фыряІэм хэхъо.

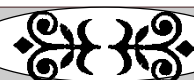
ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкышхо ачыხოу фэтхьаусыхэх муниципальнэ гъэпсыкэ зилэ «Кошхъэблэ районым» ипашэу Хьамырзэ Заур Аскэрбый ыкъом къынышхоу къыфыкъокыгъэм — ятэ дунaim зэрехыжыгъэм фэшI.

ЛЪЭГЪО НЭФ

Чылэм итарихъ щыщ нэклубгъу

Шынджий. Хэта ахэр, непэрэ мамыр шылакэр къытфэ-зыхыгъэхэу Шынджые иклэлэ-плугъэхэр? Мы упчлэм иджэуап дэжъугъотэшт джы зигугъу къэтшымэ тшлөгъо тхылъым. «Никто не забыт, ничто не забыто» цлэу фишыгъ Теклоныгъэм и Мафэ илъэс 70-рэ зэрэхъурэм илэгъоклэу Адыгэ Республикэм и Апшэрэ хыкум итхыаматэу Трэхъо Аслъан къыдигъэклыгъэ тхылъым. Мыр ежъ имылыккүлэ къыхиутыгъ. Тхылъыр Хэгъэгу ззошхом иветеранэу, ятэу Трэхъо Исмахилэрэ шхъэ-клафэ зыфишырэ икъоджэгъухэу яхэгъэгу псэемыблэжъэу къэзыухъумагъэхэмрэ яшлэжъ фэгъэхыгъ.

Тхылъыр итеплэклэ нэр плэпхэу ямышлыкүлэ гъэпсыгъэ. Пэублэ гушылэу илэм Шынджые щыщхэу заом лухъагъэхэм, ахэм ащыщхэу хэклодагъэхэм ыкли зинасып къыхыи къэзгъэ-зэжыгъэхэм япчъагъэ уащегъэгуазэ. Чылэм идзэклоглхэр чыплэу зыщызуагъэхэм, фронт зэфэшхъафэу зылуыгъэхэм ацлэ кыроло. Хъарзынэщ тхылъхэм къахэхыгъэхэу, зэфэхысыжъ шыгъэхэу ахэм ащыщхэу рядовоеу, офицерэу къулыкүу зыхыщтыгъэмэ япчъагъэ, хыдзэм, лъэсидзэм, шыудзэм ахэгъэхэр зыфэдиз хъуштыгъэхэри бгъэшлэгъонэу тхылъым къетых. Анахъ лэкшошхохэу чылэм дэсыгъэхэм яклалэхэу заом лухъагъэхэм япчъагъи

хэушхъафыкыгъэу тхылъым дэт. Теклоныгъэм и Мафэ къэ-зыгъэблэгъагъэхэу, ау ащ нэмысэу хэклодагъэхэм яспискэ гухэкли тхылъым инэклубгъохэм нэлуасэ уфашы. Псаоу къэ-зыгъэзэжыгъэмэ ацлэ-лъэ-къуацлэхэри ащ къыклэлэкло. Лыхъужыныгъэу Хэгъэгу ззошхом цызэрахъагъэм пае хэгъэгу тын лъаплэхэу Шынджые ишъаомэ къафагъэшъошагъэхэм япчъагъэ тхылъым иклэу хы-щеты.

Мы тхылъ шлагъом икыдэгъэклын клэщакло фэхъугъэу, тын лъаплэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджаплэ къыфэзыгъэшъошэгъэ Трэхъо Аслъан «тхъауегъэпсэу» етэлэ.

КЪАТ Сусан.
Краеведениемрэ адыгэ литературэмрэклэ отделым ибиблиограф.

ЛЪЭУСТЭН Юсыф

«Тят, тутын сегъашъу»

Щагу къэлэпчъэжыиым ыб-гъуклэ чэум клэлъырыт пхъэн-тлэкү клахыым тес лыхъым ичлынатлэ сызэхъум, гъогум сыдэхи, ыджэ сылухъагъ. Гъэтхэ жъоныгъоу дунаир къызы-клэжырэ уахът. Хатэмэ лугъор къадехы, клым зэтырихъэгъэ мэкъушхафэхэр агъэстыжыи, чэт къэкъэ макъэхэр къызэ-пэджэжыи, чылэгу шъоф шхъуантлэм клалэхэр щэдджэ-гъух. Лыхъыр рэхъатэу щыс, клэлэджэгумэ яплъы.

— Уимафэ шлу, Шъэоклас!
А Шъэокласэу шъузыщыгъуа-ээр ары зыджэжъ сылухыи сэ-лам зэсхыгъэр. Щылэмэ жъы мыхъун щылэп, жъы хъуи ыс-тыжыгъэ Шъэокласи, ау иакъы-ли ицлыфыгъи къелыхырэп, бэмэ лъагъо афэхъу, шлүм фещэх, ини цыккүлэ агъашлэ. Унэ ууплы-цлэу ащ фэдэм уебгъукломэ емыкү. Алоштым паеп, ащи укыубытын фадэ, ау ар хэ-мытми сэ а лыхъыр шлу сэ-лъэгъу, улүклэ къэси пшъхъа-пэ хъун горэ зэхэпхышт.

Ылапэ сыубытыгъэ.
— Тхъэм ынэшлу къыпщэф! Ора сэлэ? Къеблагъ! Къеблагъ! — лыхъыр къэтэджыгъ. — Бэшагъэ узсымылгъэгъугъэр, некло унэм, гъогу укыитекыгъ, синью мэлщэрахыи пэт.

— Шъэоклас, унэм тимы-гъахъ, сэ сыхъаклэп, жыр къабзэ, гъатхэр дахэ, мэу ты-щыгъэс, укъэслэгъугъэти, сыкылухъагъ.

— Тхъауегъэпсэу, ары зэ-рэщытын фаер, нэжъ-лужхэр зыщышъуыгъэгъупш, ахэмэ яшлушлэгъэ лахыи дунаим идэ-хагъэ хэлъ, лъытэныгъэ яфэ-шъуаш, адыгагъ, цыфыгъ. Джы адыгагъэ къызыхафэу клалэмэ къахэкырэр маклэ хъугъэ, жы-хэр япыут, тхылъыбзэм фэлэ-зэх, ау адыгагъэм фэлэсэмэгъух, мафэ къэси емыклур нахыи-бэ мэхъу, адыгэ лъэпкъым ынапэ тырахы. Лъэшэу сыгүклэ зэхасшлэу сшлөгъуадж. Тфэ-

гъэсэжхэрэп тиклалэхэр, тлүп-щыгъащэх. Зэфэдэзаклэх слор-эп, клэлэ дэгъухэри тилэх, ау нэпэтэхыр нахыи сшлөгъу хъугъэ.

Шъэокласэ игукъанэ къыри-щажи, клэлэджэгумэ алъэ-ныкыо лапэ ышлэ игушылэ кли-щыгъ:

— Пшлуабэ маша? Умы-укыитэу къысалу.

— Хъау, шлөбэшлэ лоф силэп, тыщысышт, — сылагъэ.

— Къедэлү ащыгъум, тигукъа-нэ зэтлөн дгъотырэл, зытыушъ-фызэ нахыи тэшлэ. Мэу укыи-зыщылухъахт дэдэм клэлэджэ-гумэ сахахи ащыщ горэм ытхъаклүм слонтлагъэ, щымы-гъупшэнэу шлүклаеу згъэузыгъэ, ауштэу сшышт лоу ышлагъэмэ нибжи ащ зысигъэубытыны-еп. Модэ, мо клэлэ такъырэр ары, лъэшэу лаеу хъонагъэ, лэябэ ыжэ къыдэклыгъ. «Джырэ нэуж ухъонагъэу зызэхэсхы-рэм, птхъаклүм гозгъэчъышт» еслүи, стлүпщыжыгъэ. Гъынагъэ-зэ ядэжъ дэлъэдэжыгъэ, зикла-лэри сшлагъэп. Янэ цлацлэзэ къыдэклыгъ, нибжыкүлэ, ищыгъэ, дахэ. «Сыда, сиклалэ ытхъаклүм гуитхыинэу илофэу хэлъыр? Зыми игъэсэнэп» ылуи лъэ-шэу ымакъэ лэтыгъэу зэхы-сигъэхи, ядэжъ дэхъахыгъ. «Е-о-ой! Ущ клалэ ыгъэсэнэ», сыла-гъэ. Ащ дэжыи сэ къысэ-хъулагъэ горэ сыгу къилгъэ-дэжыгъ. Зытхъаклүм слонтла-гъэм сыфэдизыгъэн, тигъунэгъу лыхъ горэм «Шъэоклас, Шъа-лихъэ дэжъ чъэри ипхъэшлэ ош къысфэхъ» ылауагъ. А зы-дэжъ сыклонэу зыфилауагъэмэ хъэ ябгэ ялэти, зэрэмыхъуштыр сэшлэти, сымыклон слэклыгъэп, ау ядэжъ сынэси, зыми сылу-мыккүлэ «ошыр илэп ылауагъ» слүи къэзгъэзэжыгъ. Сипцл къычлэщыжыи лоу сшлагъэп, къычлэщыжыгъ. Джы сэ зэ-рэсшыгъэм фэдэу лыхъым сиубыти, стхъаклүм ылонтлагъ машлор къыхыригъэхыпэу. Ар

имыкюу, тадэжъ сызехъажыи сятэш Бэчим, егъашлэ дахэ фэшхъаф къысэзымылауагъэм, зылэ къыстезымышъэгъэм а къэбарыр нэсыжыгъэти, лыхъ-жыи къысишлагъэм къыхыгъэ-хъожыгъ. «Ащ фэдэ зыпшлэ-жырэп тхъаклүмакоу укъэз-гъэнэшт» къысылуагъ. Пхъашэу къысэгыи. Ащ ыуж егъашлэ салюфитагъэ пай «Ыл» сылауагъ, пцл сыусыгъэп. Ухъонэныр, пцл уусыныр, ош нахыи жъэ земыгъэ-лофитэныр анахъ емыклоу ады-гэмэ алъытэрэмэ ащыщыи. Кла-лэм игъэсэн эклэми зэдыряло-фэу алъытэщтыгъ, зыгорэм икла-лэ уецлэцлагъэ пай, ытхъаклүм паклэ уелагъэ пай ыгу къыуа-бгъэщтыгъэп, «маклэ, маклэ» ало-щтыгъ. Джы зиклалэ уфэгубжы-рэм нэмыплъ къыуехы, гухэкү къыпфешы. Плъэгъурэба бэлы-фыгъэ нибжыккүлэ къысылуагъэр? «Сиклалэ зыми игъэсэнэп». «Сыд ылауагъ, сыд ышлагъ» ылорэп, «уигъэсэнэп» ело.

— Зи мышъыпкъэ къэплуа-гъэп, — дэсштагъ Шъэокласэ.— Тфэшлэрэп, джы адыгагъэм ишлу зыпкъ идгъэуцожыи нэу тыпы-хъагъэ фэд шхъаеклэ, дгъахъэрэ шылэп. Шъэокласэ тутына-шъоти, сеуаллэрэм къэс папи-рос къэмланитлү горэ фыдэс-хыщтыгъ. Шыпкъэ, ежъ ыуп-клэтэгъэ тутын зашъоштыгъэр, ау ащ пае къэсымыгъанэу а къэмланхэр къыфэсхыщтыгъ, шлушлэгъабэ зилэ лыхъым дахэ есло сшлөгъозэпытыгъ. Шъэ-окласэ къыныбжыи шлүбэ ышлэ псым хидзагъ, ахэр псыхъом ыхыгъэп, хэбэгъуахыи цыфмэ къахэхъажыгъэхэ, бэмэ агу щыщ хъужыгъэ.

— Шъэоклас, тутын уемы-шъоу бэклаерэ ущысигъ, умы-лыгъмэ сшлэрэп нахъ, хъэтэ-пэмыхъ умышыщтмэ, ма, сэ остын, — слүи къэмланитлүр, кло, а лъэхъаным нахъ шъуа-шэу алъытэщтыгъэр «Наша марка» зыфалощтыгъэр арыти, фэсщэигъ.

— Тхъауегъэпсэу, Юсыф, сызэрэпщымыгъупшэрэр сигуа-пэ, хъэтэпэмыхъ сшына, сэ семышъоми, зэстын пае сыкъэ-нэштэп, ау гъэрэкло къыщегъэ-жагъэу тутын сешъожырэл, — ылуи, къэмланитлүр слыхи, пхъэнтлэкү паклэм тырилхъа-гъэх.

— Ари нахыи шлу, дэгуба тутын уемышъожырэмэ.

— Сешъожырэл. Уфаемэ, игъэтллыжыккүлэ хъугъэри къыпфэслотэн. Ари адыгагъэу клодырэм епхыгъ, шхъаклөм къыкыгъ. Гъэшлэгъоны къысэ-хъулагъэр.

— Шхъакло пшыиэ туты-ныр хэунэжыи плэкышчтмэ, ар лэзэгъу дэгуба!

— Сэ лэзэгъу сфэхъугъ. Мары къысэхъулагъэр. Пчы-хъалэ хъугъэу мэкъуао сыкыи-кыжыщтыгъ. Мэфэ реным мэкъу сеуагъ, сыпшыгъ, щэ-мэджыр стамэ телъэу сыкъэ-кложыи, тутын лугъор хъаку сырбым фэдэу спэ къырехы. Саужккэ кыкли клэлэклэ горэ къысклэхъагъ. Къызгуахыи, «Сэлам, тят» ылауагъ. Сыреплэ-кли, ынэгъу сыклэлплагъ, клэлэ дэд, тегъэлсахыгъ, лъэгъупхъ. Сыгу рыхыпэрэлп ислэм къэхыккэ. Умышлэмэ сырилэгъу плонэу «сэлам» ело. Сыд сэламхыкү ар? Пшхъэ шлуа-кү узымыгъасэу укъэзытлүпщыгъэм! Ауштэу еслуагъэп, ау еслон фэягъ. Ащ нахъ шлагъу джы къэхъуштыр. «Тят, тутыныбжэ горэм сегъашъоба, тутын слы-гъыжъэп» ылауагъ. Зэ шхъаклэ серэнэпэшъуау слоу сыгу хъу-гъэ, ау ащи сыхэмыхъэу зыс-лэжагъ. «Уезгъэшъон» слүи, сиджыбэ силаби сичысэ къыс-хыгъ, гъэмафэм чысэр нахъ зехъэгъошлү, чысэу къэсштагъэр тхыпхъэхэр тешлахыгъэу, шъа-гъэ клэщыгъэу дэхэдэд, тутынэу илъыри сэ сыупклэтагъэ, ха-фэп, шъабэп, дэгъу. Чысэр зыфэсэщэм, къилаби, тутын тхылъыплэм хитхыи, тутын уп-

клэтагъэр клоциуби фэлэзэу ыцахыгъ, ыбзэгупэ къыдигъэ-лэати, зэтыригъэпклэгъ. Сы-мыхъыеу сепллы сыщыт, сэгъэ-шлагъо. Тутыныр зещыхыхэм, зылулхыи къылуагъ: «Тят, къысфыхэгъан, мэшлөхэгъани силэжъэп». Зи сымылоу, сыр-ныкыр сиджыбэ къысхи, фы-хэзгъэнагъ.

«Тхъауегъэпсэу, тят, улыжъ дэгъу» къысылуи ежъэжыгъ. Ары, джауштэу къысылуагъ: «улыжъ дэгъу!» Е-о-ой! Тылэ хъугъэ тиадыгагъэ? Сыд шъуу къытэхъулагъэр?! Сыклэ-лпылпэу тлэкүрэ сыщытыжыи, сылпыджагъ:

— А клал, къэуцу!

Къызтэгъуцагъ, ежъ щыт, сэ секлотылэ, тутыныр зылуегъэ-пшы, чыжъэу, чыжъэу лоужун-тхыкы. Секлуалли, сичысэ фэс-щигъ.

— Ма, штэ зэрэзэрылэу, чыси, тутыни, мэшлөхэгъани осэтыи.

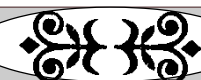
— Оры, тят? — къысфэ-гумэккыба!

— Сэ сыфэежъэп, непэ щегъэжъагъэу тутын сешъожы-рэл. Орырэ сзэрырэ тызэфэз-гъэдэрэ тутыныр сыщлэфэ зылуслъхъажыи! Осэты, сэ сытутынэшъожъэп.

Зи хымылаухъэу, еслуагъэм къыкырэр гурьлауагъа-гурьмы-лауагъа, къэщыпцлэ, чысэр зэрэзэрылэу ыштагъ.

— Тхъауегъэпсэу, о чылэм удэхъажышт, сэ гъогу сытет, силоф къэбгъэтэрэзыжыгъ! — ылуи лүкыжыгъ.

Слэгъугъэмрэ зэхэсхыгъэм-рэ сшхъэ агъэупэрэзагъэу тадэжъ сыкъэсыжыгъ. Ащ щегъэжъагъэу тутын зылуслъхъа-жыгъэп. Тылэ хъугъа адыга-гъэр? Тылэ хъугъа нахыжыи шхъэклафэ фэшлыгъэныр? Сыд иклогыкла укытэм? Ащ блэ-кыжыи хъуштэп. Зищытхъу дахэ дунаим щылугъэ адыгэ-мэ яхабэхэр зыушлөу, ана-пэ тезыхырэмэ гъунэ афэхъу-нэу сыфай. Сиклалэ къахафэми, шъушхъахыи. Сэ тутын зы-луслъхъажыштэп, шхъаклор лэзэгъу сфэхъугъ.

ЛЪЭГЪО НЭФ

ЛЪЭГЪО НЭФ

щыгъум сышэо-жыягъ, илъэс зы-бгъупш нахыбэ сыныбжыгъэп. Зытехуэхэри сы-

мышлэу мафэм тиунэ бырсы-рышхо кытэджагъ. Сянэ ынэ-псыхэр шэфэу килъэкыкы-хэзэ, щыгын зауэрэ шхын-хэмрэ дзыо цыклым ригъэкы-гъэх. Зэкълэмэ алапэ зеубыгъ-жыыхэм, сятэ кыисэкълуали, лъагэу-лъагэу силэтыгъ, ыбгъэ сыклифызи, кыисэбэуэгъ.

— А зэо мыгъо кытфэжы,— ыпсэ хэлэжъу кылуагъ сянэ, косынкэ къолэнэу сятэ зыма-фэ кыфищэфыгъэмкълэ ышъхъэ кллхэзэ.

Мамэ кылуагъэр тэтэжъ ыгу зыкырымыхыгъэр сшэрэп, ау кыфидагъэп.

— Ар умыло, нысэ. Къез-гъэжъагъэм мыгъо зэрэфэху-щтыр уахые кыисфехыгъэм фэдэу сэшлэ. Тэ тыхый. Хыем ебэныгуай...

Сэри сахэтэу папэ Совет пчэлуэм нэс дгъэклотэгъэ. Бэ а чыплэм цыфэу лутыгъэр, зэрэчыл плони хушут. Гъы ма-къи, щхы макъи — зи дунаим къахэмылукижырэ щылагъэп. Бзылфыгъэхэм зафэлэжъы-щтыгъэп. Хулыфыгъэхэри чэ-фынчъагъэх шъхаем, лыгъэм зырагъэхти, агухэр алэмычлэ-хэм ачлаубытэщтыгъэх. Ау ахэми анэгъу узыклаплэкълэ, ашъохэр чэкълыжыгъэхэу, пшъыгъэхэу, зылыхуэхэри умышлэу зэкълэми анэхэм уапэшлуафэщтыгъэ.

Тэкълэу тешлагъэу Советым лы кьопцлэ лъэпэлъагъэ горэ кы-члэкыгъ. Мэкъэ лъэшклэ зыгорэ кылуи, апэ ит кум итысхыагъ. Сэ сяти ахэм ахэфагъ. Кухэр ежъагъэх, гъы макъэм нахъ зы-кыилэтыгъ. Ошлэ-дэмышлэу пстэ-умэ атеклоу, къланчэр кыгъэ-ушэу ордэ чэфым ымакъэ къэлугъ. Сызэплъэм, тигъунэгъу Индырысэ сшлэжыгъэ. Ку гу-зэгум зандэу итэу лы нэгущом ордэ дахэр тэмабгъоу кы-лубыкыкыщтыгъэ. А сыхатым дзэ псау пшлуагъэшлэу ордэ гушхом дежъыхуэху зэкълэми ра-гъэжъагъ. Гъы макъэр клоды-жыгъэ. Сэ нэбгырэ пэпчэ ынэ-гу клэслагъоштыгъэ гухэкълым ыкълуачлэ, шлулэгъум илъэшыгъэ, зэфэагъэм идэхагъэ. Нэбгырэ пэпчэ ыгу ордэ лъэшим ымакъэ кылулэу, пхъэшлэбэ тхэпэхэри лушъашъэхэзэ дежъыхуэху, губ-гъом ыбгъи гумэклыр дэмыфэу гузажъоу кыисщыхуштыгъэ.

Сэ сянэ сыдэплъыагъ. Ылуп-шлэ гуапагъэхэм яцэкъэжызызэ, ымакъэ макълэу лой мамэ гъы-щтыгъэ. Псынкълэу ситэтэжи се-плъыгъ. Платыку фыжышхом-клэ ари ынэхэм аклэлэкълыхы-щтыгъ. Ахэр зысэлъэгъухэм, сэ-ри сыкышчытагъ. Сипапэ пае зэрэгъыхэрэр къасшлэ, залэклэ-сыути кумэ салъежъагъ, ау сянэ лъэбэкъуи сигъэдзыгъэп, сыкы-убытыгъ. Мамэрэ сэрырэ ты-зэбэныфэ, кухэри нэплъэгъум иклодыкыгъэх.

Мафэхэр клощтыгъэх. Сятэ силагъэми, симылагъэми сщыгу-пшэжыгъэу нелэрэзымафэм сишъэогъумэ садэджэгущтыгъ. Таджэ сыкызыкълэжыкълэ ары нылэп папэ сыгу кызыкыжы-щтыгъэр. Ынэпцэ лужъухэм ынэ шхонтлэ чэфхэр къачлэлыды-кыхуэху, мзу инэу, инэу сапа-шъхъэ кыиуощтыгъэ. Сятэ ащы-

гъум лъагэу-лъагэу, дэлэбаемэ, уашъом нэсынэу кыисщыху-щтыгъэ. Силэтыгъэу чым сы-кызытеплэкълэ, сышынэу джа-рэу лъагагъэ.

Тиунэ хьадэ рахыгъэм фэ-дэу мамэ тэтэжы чэфынчъа-гъэх. Сятэ писмэ кыизитхыкълэ, ахэр зэрэгущлоштыгъэхэр! Мэ-лакълэ сыкълэлагъэу зэ тадэжъ сыкълэжъызызэ, писмэзэхэем сыкыгъэуцугъ.

— Ма, сишъау, мыр уянэ сфетыжъ, — кыисэмыплъыхуэху, а чыплэм сэ кыизгурылуагъэп нахъ, ыпсэ хэлэжызызэ, кыисы-тыгъ тхылыплэ горэ.

Сыкълэгушлуи, къэцэигъо имыфзэзэ, кыилэкълэспхъотыгъ.

гъукълэ кыкылаштытэти, ерагъэу лущхыпцыкыштыгъ. Ылэ пхъа-шэ гум кьэтлэхъоу сшъхашъо кыыригъачъэзэ, ыбгъэ сыкли-убытэщтыгъ. Джащыгъум сыз-дэплъыекълэ слъэгущтыгъэ тэ-тэжъ ынэгущшъхъэ зэлъагъэ-хэм ашлуанэхэзэ, нэпсыцэхэр кыизэрэрычъэщтыгъэхэр. Ахэр стырхэу-стырхэу сшъхашыгу кьагълэйджэу кыитефэщтыгъэх.

— Е-о-ой, сишъау, тэ а Гит-лерыжыым ихъэ гъэшхагъэмэ кыташлэнэу кьагъэнагъэ щы-лэп, — ылоштыгъэ тэтэжъ ылэ одхэу клэззыхэрэр сшъхашъо кыыригъачъэхэзэ.— Скъо закъо клэклэзыхыгъэр, о ибэу укъэз-гъэнагъэр а напэ кьэрари зи-

рыхъан, гъунэгъухэр кыитефа-гъэхэмэ, лудэнаклэм фырикъоу аритын фитыгъэп.

«Дунаим сытетызэ, джыхънэм машом сыхэсын слъэкълына?» — ылуи, ышыхэм афилопци, джар иикълыжыкълэу Хьасаны-кьор шъузым кыыбгынагъэу тикъуаджэ кьэбар дэлъ.

Ащ фэдиз зипхъэшагъэм сэ сыкълэжыныя. Сыкызыиубы-тыклэ, ыгу щизэу кыиспыуахъти, хьантлэркъо ныбэшъу плонэу ыжэ зэкълэзыгъэу пклэзэ, ти-щагу дэкълыжыштыгъ. Мамэ тэ-тэжыи имысхэ зыхуэкълэ ары сыкызыигъэшъуапэщтыгъэр.

Щэджэгоуж хугъэ. Мэфэ реным сянэ гыкыгъэхэр зэкълэ

ышлэми кьекълэ нахъ, ежъ ила-жъэкълэ зэрэтефагъэм пае сянэ ымыукулэмэ мыхъунэу уцугъэ. Автоматыр кыызышлуехым, сыкълэщтагъ, сынэхэр сыубыти, клэзгъэпцыиикълэ сыкууагъ. Ома-кълэхэр кьэлугъэх. Сэр шъып-кълэм а щэхэр кыистефагъэхэу, спхырыкыгъэхэу кыисщыхуегъ. Сыгу симыежъэу сыкызызэплъэм, симэмэ дахэ зыдэщытыгъэм щыт, адрэ хъайуаным кыуыкы-гъэ чэтхэр ащыгушлуызызэ кье-угоижыых.

Псауу кыизэрэнэжыгъэм си-гъэгущлуи, тэтэжъ сыпымылбы-жъэу сянэ сечъэллагъ. Нэмыщыр кыскълэрыхыи, гоо-шъхауоу кы-сэплъыгъ, етлэнэ щхыпцыгъэ. Иджыбэ илэбэжыи, конфет за-кьо кыырихыгъ. Кыисфищэигъ конфетыр, ау лысхыгъэп.

Хъэ хъакъу макъэ зыригъэ-шлэу зы куп кылулэжыи, зылу-ригъэхыжыгъ. Ямотоциклэхэм затрадзэжыи, къоджэ пчэгум ит саугъэтым фаузенкыгъ. Чэу гъуанэм сыдэплъызызэ, ащ зэречъэллагъэхэр слъэгущгъэ. Авто-матом щэ пчъагъэ зыгорэм ригъэкыгъ, саугъэтым ылэ лъэ-ныкълэу кыыгъозыгъ. Нэбгырэ пэпчэ джынэуз хуыгъакълэ плонэу зиухъэщтыгъэ, ау саугъэтым ынэгъу гупсэфэу, ышъхъэ лъагэу лэтыгъэу щытыгъ. Зы зауэ те-шлагъэу зэкълэ зэхагъэфагъэ. Джащыгъур ары нылэп сфэмы-лэкълыжыу сыкызышчытагъэр...

Саугъэтэу зигугъу кьэсшырэр тичылэ зыдэтыр бэшлагъэ. Ар сятэжъ ятэу Кортэху фагъэ-уцугъагъ. Саугъэтыр зышлыгъэу кьалотэжыштыгъэр Дэхъужь Къандж ары. Ащ кытекигъэмэ ащышэу, Колэс ыцлэу сурэтышлэзэ тичылэ дэсыгъ. Джы ари заом щыл.

Къандж саугъэтыр Кортэху зыкыфигъэуцугъэу кьалотэжы-щтыгъэр мары. Тичылэ зытес чыплэр кыыхэзыхыгъагъэр Кор-тэху. Псыхъо кьаргъор речъэ-клэу, мэзышхори пэблагъэу, хъан-гъунэм илэ чылыгъур пщэры-хэу, лэжыгъэзэ дэгъу кьатэу, хуылэхэр яхъоу, чылэри пчэгъу игъэкълотыгъэ дахэ илэу тлыс-гъэти, а зэпстэумкълэ Кортэху чылэр зэрэфэразэр кьагълэагъо ашлоигъоу, саугъэтыр Къандж рагъэшлыгъагъ. Кортэху нэгъу хуэрэ пэхъоу, нэтлэ лъагэр шъхацэу икыгъэм нахъ нэтлэ-шхо кьышлэу, ылэ лъэныкълэу ты-гъэмкълэ цэигъэу, мыжъо зэхэ-гъэчъагъэмэ тетегъ. Джы сы-зэрэнэгъуэрэмкълэ, ар фашизмэ Лениным исаугъэт ашлошлыгъэ-гъэн фае.

Тэ ащ тыкызыэрэтекыгъэм пае, еджаплэм сыкло кьэс са-угъэтым сызэрэблэкырэм сы-рыгушхоштыгъэ. Тфы кьэсхы-гъэу сыкълэкълэу зыхуыкыи сы-кьекълуалэти, згъэгущлоштыгъэ. «Тэтэжъ, нелэ тфы кьэсхыгъ, кыисфэгущлу. Неуши неушмыкли — мафэ кьэс джауштыу се-джэшт!» — слощтыгъэ.

«Сэ сидунай, сэ гушлуагъоу силагъэр фашистыжыи ауплэ-гугъ, ау афэгъэкълэдынэл!» — сыгукълэ зэсложыгъэ. Пчэгур зэгъокълэ зэхъум, сянэ кыскълэ-лэйджэзэ, сыдэчыгъ. Саугъэ-тыр зыдэщытыгъэм сылулэди, сепплыгъ. Шъхэр, сэ мафэ кьэс зэрэсплъэгущтыгъэу псау-бзагъ. Лушэу, нэгущлоу, сыгу кыилэтыу ар джыри сынэгъу кыыклаплэщтыгъэ...

КОЩБЭ Пщымаф

Тэтэжъ

Рассказым щыщ пычыгъу

Сыбыбатэмэ, «мамэ дунаир фэ-хуужыштытэп» слозэ, хъэшъо лэ-гуаом фэдэу сылтатэзэ, сыкълэ-сыжыгъ.

Къэсэшлэжыи, мамэ ылэхэр клэззыхэзэ писмэр зэтыри-чыгъ, еджагъ. Слъэгъузэ, ынэ инитлоу типсыхъо нахъоу кы-зэрышхэрэм нэпсыр бзыбзы-бзэу кьатыриклагъ. Хылыгъэху, сыджым теохэрэм фэдэу ахэр джэхашъом кытефагъэх. Гуи-псыихэу кьэкууи, симамэ кы-зэхэфагъ. Сэри сшэрэр сы-мышлэжъэу унэм сыкылызэтыгъ. Апэ машлор кыскълэни, етлэ-нэ чыылалэм сызэлъиштагъ. Сцэхэр сфызэтемыубытэжъхэу сытлыгурыгузэ, тигъунэгъумэ саубыти, лыгъэкълэ сагъэгъо-ллыгъ. Чэщыгум нэс тиунэ чылэ бзылфыгъэр щыгъыгъ, лыжъэу кьуаджэм кыдэнэжыгъэхэр макълэу зэблэкълыхуэху, шъабэу лушъашъэху, нэплъэгъу лые зэ-фадзынышлэ, кышчытэнэхклэ зэ-щыщынэжъхэу шагум дэтыгъэх.

Адрэ мафэхэу кыкылэлы-кълуагъэхэми джащ тыхэтыгъ. Мэкълэ-маклэзэ зэкълэ зэбгыры-клэшъыжыи, тэр-тэр закълэу ты-кызызэхэнэжыгъ. Шъыпкъэ, ти-лахылхэри, сызылэклаубытэмэ гъыхуэху, сыгу кьагъэцыкълэу тлэ-кълурэ кыитхэтыжыгъэх. Ау ахэ-ри бэрэ алъэ тетыхышъуэгъ-хэп, зырызэ-тлырызлэу ябгъагъэ-мэ якълужыгъэх.

Сэ тэтэжъ ары сыгу хэлкълэ-гъагъэр. Сыцыкылугъ шъхае, сы-гу цыфхэм афэгъуныр, сыл афэгъуныр сшлэщтыгъэ. Зыго-рэм сыфаеу сеупчыгъэми зэ-химыхуэху, кыгъэу, мыжъосын плонэу щысэу бэрэ кыыхэкълы-щтыгъ. Тэтэжъ ышъхъац ренэу аригъэупсыщтыгъ, ау бырсыр-хэм къахэкълыгъэн фае, мызы-гъэгум зэхэкълыхыгъэти, ышъхъэ тыжыныпсым кыыригъэлэгъагъ.

Ылупшлэхэр лаеу зэгоуыгъагъэх, ынэгъу къаамышклэ ращыгъэм фэдэу илэгъэ лъагъохэр нахъ куу хуыгъэхэу, ынэ ежъэшъо цыкълухэр псынэ куум кыижы-укылахуэху кыипшлэштыгъэх. Ылпашъхъэ сызэритыр зилъэ-

мылэхэр арых, — хэгуремыкы-зэ, зыфэмылэжъэу зыкыис-тыриулубэщтыгъэ.

Ситэтэжыи симами гуклае яз-гъэшлэу, пшысэ гъэшлэгъонхэу тэтэжъ кыисфилуатэщтыгъэхэр щызгъэгъупшэгъэ нэмыц-цы-джанэхэм сыгу афэплъыштыгъ. «Ахэр сэ сэрэгъотхи!» — слощтыгъэ, сынэхэр кыизгъэкълы-хэзэ. Тиджэгъу зыхуэкълэ, Хьаса-ныкълэу лъащэм ыкълэ нэмыц сшлыти, ренэу укыкълэе мыхъу-жыинэу сыуыкыштыгъэ. Уукыи-нэуи ренэу зыкыгъэпсыщтыгъ. Къангъэбылэ тешлэ зыхуэкълэ, зиуплыцэнэу кыизэрэтефэу зи-гъэгусэти, тхэкълыжыштыгъэ. Зы пчыхъэ горэм тиджэгун зэ-щымыгъакъоу кыыхэкълыштыгъэп. Ащ фэдэ зыхуэкълэ, сигухъэ-гужъ тескъутэу ыпэтхыщэжъ зытесыутыкълэ, гъогъызэ ядэжъ дэлъэдэжыштыгъ. Къежэу щы-сыгъа мы лаер уыгъалоу, ужьым фэдэу ятэ кьэлапчъэм кыи-дэпкыти, кыиспъежъэщтыгъэ. Ерэж ащыгъум. Мо лаежъыр кыизклэзгъэхъаныя! Гур-гургу-лоу сыкълэжъыштыгъ, къакъыр кьогъум зыкълэзгъэбылхъэщты-гъэ. Удым фэдагъ а Хьасаны-кьор. Чыи гъуанэм симыхъащты-гъэмэ сшлэрэп нахъ, тыдэ сы-кълуагъэми сыкыгъотыштыгъ. Адэ сыкыгъотын ыломи боу тыгъо-кълэ пхъашэу кьалатэ ар. Кол-хозым машлор кыыхыригъэхэу ары зэралорэр, ау раубытылэн алъэкълэрэп. Етлэни чэщ кьэ-рэгъул нахъ зыфаер, нэмы-кълэу зэрэфэулэун щылэп. Гъэ-мафэм шы цыкълэу горэм те-сэу губгъом итышт. Ащ игъо зыкыкълэ, колхоз хъамбархэм зашлуудэжъыи.

Иунэ ихыи икыи щылэп. Шъу-зырэ клалэр илагъэхэти, клалэр кыырини, икыжыгъ. Сэ имы-хъакъ есололэнэу сыфаер, ау пщэрыхъагъу кьэс пхонтэ лун-кыбзэхэр зэлугъэзыхэти, хъа-джыгъи, джэнчи, картошки — зэкълэ шхыным ищыклагъэр лэ-гъэжъыекълэ ыпшызэ шъузым ритыштыгъэу кьалотэжыи. Ежъ ишлэ хэмылэу шъузыр пщэ-

кыипылэжъэ, тэтэжъ ынатлэ пклантлэр кыытыриклэу, щэмэ-джыр ытамэ телъэу кьэсыжыгъ.

— Нэмыцхэр кьэсыгъэх,— чыилэрымэр кыипыхэу, чьэкълы-жыгъэу кылуагъ тэтэжъ.

Зэкълэ лутхэм агучлэ изыгъ. Тэри, шъэожъыехэм, чыилэ ты-кълэлагъ. Сэ тэтэжъ сечъэлэ-жыгъ. Синыбджэгъухэри хъэм рифыжъагъэхэм фэдэу зэбгы-рычъыжыгъэх.

Икълэлогъу фэдизи темышлэу мотоциклэхэр зэуж итхэу кьод-жэ кыидэхъэгъум кыыщылэ-гъуагъэх. Тэ тыздэщытым кыи-зэрэсэу апэ итыр тормозым телунклагъ, ыуж итхэри кыизэ-теуцуагъэх.

Зэрэдунаеу къафэнэжыгъ къашлошлэу, нэикълэуикълэу фа-шист цлэплъыжъхэр кыитклэры-хъагъэх. Мэкъу лат плонэу пэлэу лъэгэшхо зыщыгъэу апэ итыр ситэтэжъ кьеупчылэ:

— Партизан есть? Никс?

Тэтэжъ зи ымылоу щыт зэ-хъум, мо лы къабзэу плъэгъу-рэр губжыгъэ. Цушъхъэклапсэкълэ кырафыгъ плонэу кыикълэтырэ нитлур кьэшлэтыгъ, ынэгущхъэ цунтхъагъэу цокъэжъыекълэ ды-жыгъэм фэдэр кьэкълэззыгъ. Зымышлэжъэу зы куп ситэтэжъ кыытырипхъанкыи, ынэклэшъо кыкылыригъэхыи. (А сэрымы-гъожыгъуш, тлэкълэу сынахъ ины-луагъэмэ!) Ар римыгъэкъоуи кыитеужъунтхэжыгъ. Тэтэжъ зэкълэм ышъхъэ лъыр кьеуагъ, кьэкълэззыи, ылэ кыкылырыу-гъ шъхае, пытэу сыпыгъуалъхыи, кьезгъэлэтыгъэп.

Нэмыцым тэ тиуни тигъунэ-гъухэри кьаригъэлъыхуегъэх, ау зи кьагъотыгъэп. Етлэнэ ежъ-хэм абзэкълэ зы куп зэраложыи, сянэ ыуж кыхъагъ. Ерэгъэ-псэрагъэу зыфаехэр ланэкълэ кыгурагъэлэуагъ, натрыфышъхъэ кыырырагъэхыи. Чэтхэм яджи, шкъун аритыгъ. Кыызызэхэба-нэхэм, нэмыц солдатитлур чэт-хэм ахэтхуагъэх. Зым анахъ цыкълэу дэдэу ахэтыр кыуы-тыгъ, адырэр лъэпауи, зэпэзэ-ладжэу тефагъ. Фашистым сыд

ЛЪЭГЪО НЭФ

ЛЪЭГЪО НЭФ

ЧЭТЭО Сусан

Усэхэр

Сонетэм фэгъэхьыгъэ сонет

Непэ щегъэжьагъэу сонет щэху
Сымытхынэу стырэн нет.
Ау сонетэр ары сигухахьор
— Гум шлоигъоу ащ илъагъо тет.

Лэшлэгъуихым къапхырыклэ усэу
Сэ къысфэкложьыгъэр синэплэгъу.
Чэщы мычъыбэм а зыр гъусэу
Сэ къызголъэу, пкыхьым къыздецэгъу.

Сэ сизакъоп ащ зыфэзыгъази
Сонет сатырым рыгъозагъэр —
Усаклоу лэужым зизэкъуагъэм,

Нэкъокъуагъэм зылоу «улла, сылла»
Сонетклэ тхагъэу бэу ахэт
— Сонетэм гур егупсэфыллэ.

Бжыхьэм

итхыпхъэ-сурэт

Бэджэхьым куандэр зэхиухьытагъ,
Пчэдыжъ нэфылъэм луданэр пэжъыу,
Мэз клым-сымым тыжыныр щихъагъ,
Бэджэхъ класэр жьыбгъэм дежъыу.

Гъэжые уахътэм бэджэхъ бэгъуагъэр
Атетэлагъо уцхэм, тхьапэхэм.
Мэкъу латэм дышъэхъэу техъуагъэр
Пшлэшъ хьурэн мылудэнахъ.

Бжыхьэм итыгъэ мэзлпалэр,
Бжыхьэм итыгъэ чыгъ хъхьапэр,
Чыжъэу къэлъэгъорэ къушъхьэр —

Зэклэ нитлум альэгъурэр
Фэхъу тхыпхъэ-сурэт,
Тыналэ ренэу ащ тет.

Гу хыя, гу пхъаша —
нахышлур?

Лэшлэгъум ынэгъу ськлэппыхъэ,
Укыта, нэхаша клэмылпър?
Имафэ пчыхъашъхъэм лъэхэхъэ
Фэмыгъэбылъэу ыгу илпър.

Мурадэу илагъэр чинагъэу
Непэрэ мафэр блэкыгъ,
Лэпызыгъэ гухэлъым инагъэ
Пчыхъашъхъэр физэплэкыгъ.

Гу хыя, гу пхъаша — нахышлур?
Мы ти Дунай утетыным
Хэпхьэрэр уизэхашлэ фэмышлур —

Фэбгузэмэ е къебыхъоклэ,

Чэтэо Сусанэ тигъзетеджэхэм истатьяхэмрэ ирассказхэмрэклэ ашлэ.
Ау ащ ытхыгъэ усэ-сонетэхэр апэрэу непэ къыхэтэутых. Сусанэ Красно-
гвардейскэ районымклэ къуаджэу Адэмые къышъыгъ, джыри гурыт еджаплэм
щеджэзэ тхэным фежъэгъагъ, Адыгэ къэралыгъо клэлэегъэджэ институ-
тым зычлэсым иусэхэр «Адыгэ макъэм» инэклубгъохэм къарыхъэхэу, Адыгэ
радиомклэ къатыхэу къыхэкыгъ. Унагъо зехъэми ыгу зыфэщэгъэ тхэ-
ныр ыгъэтлылпыхъгъэп, аужырэ илъэсхэм ирассказхэр, иусэхэр журналэу
«Зэкъошныгъэм» къыхиутыгъэх.

Чэтэо Сусанэ Инэм гурыт еджаплэу N 2-м адыгабзэмклэ иклэлэегъадж.
Илъэпкъ ишэн-хабзэхэр къытклэхъухьэрэ ныбжьыклэхэм ягъэшлэгъэнхэм,
ныдэльфыбзэм шлүлэгъуныгъэ фырялэу плүгъэнхэм ренэу ыналэ тет. Непэ
нэлуасэ шъуафэтэшлы ащ иусэ-сонетэхэм.

Гъашлэм итеплъэ зэхъоклы —
Уигъэпсыклэ лэшлэгъум шлошхэн.

Гум усшлүегъашлэ

Дунаимрэ хъоумрэ ягузэгуплэ
Уисэгъэуцо.
Космосы чыжъэм урипкыхьап —
Ащ ущэбыцо.

Сэ сфэмылэкырэр — лэклэб усшыныр:
Шлагъоба? — Шлагъу!
Гухэкл мээ цуным сыпхырыкыныр
Ар сшломыхъагъу.

Дунэе нэфыр къэмыуцухэу
Щешлэ утыгум уджы хъурае,
Сэ нэмыкл къашъо

Укысфыхэклы сыгу уимыкыхэу,
Сахэогъадэ ахърэтэ дунай
— Гум усшлүегъашлэ.

Гъатхэм илоф зэрафэ

Гъатхэм дунайр зэрехъоклы,
Шъхамысэу клым ыгу хегъэклы.
Тыгъэр нахыжъэу къыкыоклы,
Нахъ класэуи джы къэушлунклы.

Гъэтхэжыым чышъхъашъор ежы,
Ощхъ шъабэм дунайр ежэ.
Шыблэм ымакъэ гур рехы,
Пчыклэр огум къеохы.

Пцлашхъом тамэр зэклэхъэ,
Жыы орхэм заритзэ,
Огум члэгъырешъ щешлэ.

Нэфынэ хьор джэфмэ,
Гъатхэм илоф зэрафэ —
Чылопсым кур физэклашлэ.

Гъатхэм тыгъэр
гум рехы

Гъэтхэ ошхъ гуштэгъуаджэр
Зэпымыоу къыоджэ,
Плалъэу пшыгъэр шлочыжъэу
Цыпэ-цыпэу зегощыжы.

Шыблэр огум щэгъуагъо
Мы лъэхъаным ащ игъу,
Пчыклэр ошхым къыхъэзы —
Игупшысэ лэпэзы.

Мо ошхышхоу къэклуагъэм
Къелотэжыы еплугъэр:
Гъатхэм тыгъэр гум рехы.

Шыблэ ошхым ыуж
Уцы лъапсэм гулэжъэу,
Гъэтхэ гушлор къыпфехы.

Джыри зэхэхы

лапэр чыылэ —
Ерагъэу зещылэ
Гъатхэу къэклуагъэу
Уакыб зыфэбгъэзагъэм.

Нэкъэритлур

Уинасып фэгъуитлур:
Джыри зэхэхы
Чэщым ыгъэбзэхэу

Лъэмакъэу
Нахъ маклэ
Хъузэ луклотыжърэр —

Ущыт ухэтлагъэу,
Чъылэм ухэклагъэу —
Уфэгъуитлур, узыфэгъуа?!

Нарт Саусырыкъорэ
машлорэ

Машлоу кюсагъэр хигъэнэжыынэу
Нарт Саусырыкыо гъогум техъагъ.
Тэпэп, пхъэ цаклэр къыхыжыынэу
Машлор пылъэлъэу ыуж ихъагъ.

Иныжъ нэзакъом ичые тефэу
Бэджэ тхъагъэпцлэу еклошыллагъ.
Чэщныкыо гъогур къыгъэнэфэу
Мэшлүашъхьэр щигъэлагъ ышъхъагъ.

Зы ушэтыплэп зэринэкыгъэр,
Игъогуи нэклэу къыхэмыкыгъэу
Къушъхъэ шыгу лъагэм ыкыб

Къыщигыотыгъ иныжъ пщыплэр,
Къыщиубытыгъ лыгъэм ыпшъаплэ —
Машло хэбгъанэмэ лэклэб умышл.

Пшлоигъор къиогъэклы

Джэнч тлоклитлурэ зырэ —
Джэнч сфэзыдзырэр оры:
Къибгъэкыштыр сшлэрэп
Джэнч дзыклэ пшлэрэп.

Нахыпэм зэрашыштыгъэу
«О ихъони, чы ихъони» зэпыштыгъэу,
Зэгъэфагъэу гушылэр къэопчы,
Нэлэхъ-нэрыплэр къыопчы.

Зырызэу, тлуритлоу джэнчыцэр
Къэогъэтысы зы цыпэм —
Щырыш хъу сшлоигъоу сэгүлэ.

Мыр дэеп, осэлэ, мыр дэгъу —
Пшлоигъор къиогъэклы игъоу:
Зырызэу зэгосхэм уателэ.

Сиостыгъэ инэф
хъафэп

Гъэклуас остыгъэр —
Ар орклэ тыгъэ,
Инэфыпс бгощынэу,
Къыслюклэнэу ошынэ.

Уичэф макъэ
Пыубытыкыгъ ылъакъо:
Узтемыщыныхьэрэ закъор —
Гумэкыр лэдакъэу

Пшломылофыхэу,
Шъэф умышыхэу,
Садэжъ къэофы.

Сэ сиостыгъэ
Пыкырэ нэфыр —
Ар орклэ хъафэп.

Сыкъэобгынэ,
сыкъыобгына?

Джары, джа тлэклур ары
Тиунэ блыпкъ зылыгыгъэр.
Сэры ар зыукъуагъэр е оры —
Адрэм ыгу зыушъагъэр

Гугъэ, гъунэ имылэу гугъэ:
Гугъэр атэклэныжъ.
Шъэгъэ ныкыостыр остыгъэм
Ылбгъэгу ерагъэу щэблэжы.

Ныбжьыкыу ухъугъэу
Сыкъэобгынэ, сыкъыобгына? —
Сыгу джыри гуклэгъу къынагъ.

Машлоу кюсагъэм
Иежъэ члэгъ, зэрэхабзэу,
Тэп заулэ щычлэсыухъумагъ.

Угу нэклы

Джы сэшлэ: угу нэклы,
Сехъулагъ ащ маклэ.
Гупшысэр лэклэбэу,
Гумэкыр лъэубабэу,

Ыуж клэклэу итэу,
Осэлэ нэйутэу:
Ащ хэлъа гушлугъо,
Ара уишлүлэгъур?

Сиупчлэ гуихэу,
Къыпщэхъу псэхэхэу —
Слэкыгъэ угу шыпкъэ

Сиплэнэу, сшлэпэнэу.
Ау зыкли пшъхъапэнэп:
Гу нэклэр — сиблыпкъэп.

Узэредзэ зэкъоныгъэм
хъэренэу

Зэкъоныгъэр уигупса? —
Уауж ит гъыны-гъыпсэу.
Лъэдакъэм къепклэ, къыплъэчъэ,
Ыгу урехыы а клэхъу-клэчъым.

О уизакъоп зыуж итыр
Шлүшли имылэу, хъатыри —
Гумэклым ухегъэты улэклэмыкышъоу,
Зыкъыуегъэлъэгъу лэшлоу, шъооу.

Шъоуми уезэщы шхыренмэ,
Узэредзэ зэкъоныгъэм хъэренэу —
Псапи гуапи зыпари хэмылэгъу

Къангъэбыт къыбдешлэ зэкъоныгъэр? —
Зыкли пфэмышлүшлэу
Ежъ зыфаер орклэ мыстхъу-мыплэ.

Усэ сатырым тыдэ
зигъэзагъ?

Къэубыт — мары слапэ,
Къыздэгъэжорышлэ къэлэмыпэр.
Гушъхъэлэжыгъэу уугъоигъэр —
Мэклэ-маклэзэ уухыгъэу,

Гъогу зэхэклым укытенагъ.
Талантэу пхэлпър иныгъ —
Ащ сэц нэмыкыкхэри цыгъуазэх:
Тыдэ усэ сатырым зигъэзагъ?

Хэмыгъахъомэ, гъэ лэжыгъэ закъор
Гъашлэм пфэхъуна, пфыхъуна? —
Кымафэм маклэ къыкыжърэр.

О чылэпхъэ хэмыхыжыым
Изэрар къыокыгъэу огулэжыы —
Къыпфэнэгъэ тлэклур кысыжъ.

ЛЪЭГЪО НЭФ

ЛЪЭГЪО НЭФ

ЕНЭМЫКЪО Мэулид

Усэхэр Сфикъушт сэ

Сихэку силыхьэмэ сфикъушт,
Сыщычэфмэ сихэку иятлэ.
Ятлэм сыхаубэу, ятлэм сыхэклухьэу,
сыкладэу,

Етланэ сыкытехьяжымэ иклэрыклэу
дунаим.

Зы уцы шхуантлэу
Сыкытехьяжымэ зы мафэ горэм,
Сихэку ины цыхьурэ сабыим ыла
клэлъ

Зы лэрам нэкыгъэу,
Дунаим иклэрыклэу...

Сфикъушт сэ,
Сихэку ыкокл силыхьэмэ —
Ятлэу,

уцэу,
нэкыгъэу.

«Хэт ущыщ?» кысэмылу!

«Хэт ущыщ?» кысэмылу!
Ллэшлэгъу

зэмыллуажмэ
Сакыхэкли, сыкызыэрэкложыгъэр
умыгъэшлагъо!

Укысщымышт,
Тызэкъош тэ.
Зекло хэбзэжъэу тилагъэмэ
Сильынтфэхэр джыри къасты.

Сизакъу,
Лъапшэ сфишлыгъэ
Гъучлы цуакъэклэ къэсэклухьэ,
Хьатлиймэ сахэхьагъ,
Лэбэрнащ исэлам кыпфэсэхьы.

«Хэт ущыщ?» кысэмылу!
Хымэ

лэбаклэр
кысэбэклыми,
Сиадыгэ нэклу
укыкляплэмэ,
Сызэхэпшыкылышт.

Сынарт сэ,
Нарт гумызэгъагъэм сызэрещэ.
Огум шыбыбыщтыгъэ сибгъэжы,
Сихьэ самыритлуи лагъэ.
«Саусырыкъор шылэжъэп» ало.
Хэт гурызгъэлошъун
Мы дунэежым
Сизакъоу сыкызыэрэтенагъэр,
Ори зыуудэгумэ?

Шылэныгъэм идэхагъэ зэхэошлэ?
Тыгъэм икыкыоклыклэ дахэ...

Ятлэм зыкыыхэзыщэйрэ
Гъэтхэлэ нэкыгъэм сыд кыуилорэ?

Сыдым уигъэшлэн о,
Зэ укысылупплэу,
Шлунклым ухэклодэжыкклэ,
Сыгу илхэр...

«Къакло», оло,
«Къакло...»
Гу хьалэлэу укыспэгъоклы.

Зэхэсэшлэ унэ лыдыхэр,
Зэхэсэшлэ угу ифэбагъэ.
Къиныгъо юфмэ уахэт...

Къысфэлпщигъэ лэм сепэрыошъуна?

«Хэт ущыщ?» кысэмылу! —
Зы
Пчэдыжыпэ горэм
Уипчъэ сыкытеомэ.
Зэхэоха
Блэкыгъэ
Гъаблэмэ
Къахэлуклырэ макъэхэр!
Гоцэнагъо иорэд зэхэоха?

Зэхэоха хы Шлуцлэм игырэ макъэ?..
Хыормэ быдзым
луачырэ
Сабыим
Игъы макъэ,
Зэхэоха!..

Зэхэоха
ныбэм,
узым иллыкыгъэхэр!
Нюожь пхьонтэ члэгъым члэлъ
Адыгэ шыуашэм
ихьышъэ
зэхэоха!

Зэхэоха
Шьофым
Изакоу кьинэгъэ,
Ильэс минмэ къялыжыгъэ
Остыгъэе чыг члэгъым члэс
Убых лыжым игулакклэ!

«Шъуеупч! мы чыгыжым
Сильэпкъ ышъхьэ къырыклуагъэмклэ,
Сэ сызылэкклэ!»

Хэт сызэхышыклын,
Ори зыуудэгумэ!

Слотэжынынэу гукъэуабэ сил.

Сыдым нэсыгъ тятэжмэ аныбжэ?
Шынацэ кызылуклэжыгъэ
Лыжъ жэкклэфхэр
Клэн ешлэн гугъаплэм хэклыхэрэп.

Оредыжхэр хьаклэщыи щэгумэклых.

«Хэт ущыщ?» кысэмылу!
Сиадыгагъэ,
Сигупшысэ
Лъэпкъ лыгъэмэ сакыхыщыжыгъэ.
Пхъэгүлхэр къэтлэмыгъэх,
Гъэтхалэр къытфэкложыгъэ.
Едэлү Лабэ, едэлү Щэджем,
Едэлү Къушхьэмафэм иораторие,
Едэлү нэфшъэгъо тыгъэбзий джэгум,
Типцынэ зэмыллуажмэ
Къыхадзэгъэ оредыклэм едэлү!..

Темыркъан Юрий ти маэстро.

Пчэдыжыпэ тыгъэр ыпэ теуцожы,
Ошьопщэ нэгъыфмэ къахэклыжыкх
пцлэшхьохэр,
Янабгъомэ къяклялэжыкх.

Ышъхьэ кьелэты Къушхьэмафэ,
Ыжэклэ тхьагъэхэр зэпэцлэутэхыжы,
Оред чэфым зыкырегъэлэты Псыжым,
Джэгуаком ымэкъэ чан тэмэклымэ
ащэбыбатэ,

Лъэлэрышъо кьешлэ адыгэ ныор,
Сабыихэр лэгу фытео...
Къытхэхэ ори, сиынбджэгъу,
Къытхэхэ, сышыпху дах,
Шъукьеклуал! ильэс фэхыгъэмэ

Къаклэзыжыгъэ лъэпкъ джэгум!
Тыдэ шыушылэми, кызызэхэшъух сы-
макъэ:
О-ой, марджэ!
О-ой, марджэ!
Мар-джэ!..

15.10.1990, Анкара

Сиусэхэр

Сиусэмэ тамэ къагоклэ,
Адыгэбзэ дахэр дахьые огум,
Мэкъэ шыабэу гур къагъэфабэ,
Гупшысэ лэшлхэр къагъэклы гум.

Сиусэхэр шлулэгъу оредэу
Пшъашъэмэ, клалэмэ зэлэпахы.
Къушхьэ, мэзы, хы амылоу,
Хъураеу дунаир зэпагъохы.

Сиусэхэр къэмэ ихыгъэу
Цыфыгъэм ипыим пэсэлэтых.
Хьаджрэт клодыклэм фэгүлэхэу,
Адыгэ цыклым ыгушъхьэ щэстых.

Сэ сыфаеп цэлышъхьэ зэрэгъэшх,
Гури гум зыфыритлэжъэу.
Сиусэхэр чыгышъхьэ бзыух,
Оред къалоу, шъхьафитэу хэрэтых.
1991

Мы усэм цлэ илэп

«Гъэмафа,
лъэпкъым
ыгу
Лыгъэ зырадзыгъагъэр,
клымэфагъа?» —
плоу уклэмыупчлэжъ!
Уахьтэр хъушъэн ихьагъ.

Къафихьащт
голэгъум
ихьыльэ
зэхашлэ
Тлэмынэу ежъэгъэ нэкыгъэмэ.
Янабгъохэр абгынэ
Уашъом шъхьафитэу шыфарзэщтыгъэ
бгъэжъмэ.
Гъэтхэлэ ос ныкъткы псыорым
Адыгэ ятлэ рихьыжъагъ.

Мафэхэр гырниклх,
Мафэхэр гуклэгунчъэх.
Мафэхэр хьэдэгъэ шъэфых,
Шъэфрытхьоу къахэтхьо,
Тыгъуж нэклу мысэйхэм
Лъанкыр зэрапхьо!
Шъхьэраути
Ильэс минмэ
Шъхьафит жъуагъоу къахэлыдыкы-
щтыгъэ
Палор адыгашъхьэм,
Гъэр ашлы адыгэ нэклур!..

Мэшыгъо минхэр,
Мэщхыдэ¹ минишъэхэр,
Агухэр зэлупклагъ
Зынэхэр шыбэгъэжыгъэ мелыуанмэ...

Къолэбзыухэр мэгулэ,
Псыхьомэ ашъхьэ арауткы мыжъожъмэ,
Альпсэхэр мэгу чыгыжъмэ...
Ллэшлэгүхэр зыгъэлүшыгъэ адыгэмэ
Яхэкужэ абгынэ.

Ылээгүгъэп непэ къэсыфэ цыфым

Зы лъэпкъыр зэрэщытэу
Псыхадзэ зылышъушт гупшысэ!..

Абхъаз ныор
хылушъом
лус.

Хыр нэпкъым къызтэльадэкклэ,
Хыпсыр ылэгу из ешлы, дэгүшылэ.
Зылуильэсыжыкклэ гунапкъэм,

¹Мэщхыдэ — лъэшэу губжыгъэхэу

Ыгу
дэклуатэ:
Хым зелэты,
Гум зелэты...
Гур мэлъатэ, Хым зепхьуатэ...
Къухьэхэр дэ шуамплэм фэдэу зэрэдзэ
хым...

Хыр мэятэ:
Зыкылэтуэ зыридзыхы кьэс,
Къухьэм кьезы
Зы сабыи,
зы бзыльфыгъэ,
зы лыжъ...

Сабыихэр,
бзыльфыгъэхэр,
лыжъыхэр
Зэ къушъхьэм,
зэ машэм иолъагъо...

Гулэгүрытхьомэ алэ зыубытын шылэп!
Мэщхыдэ хыр:
— «Джыри!..» —
елю,

Псыор члэгъым члелашъо къухьэхэр.

Адыгатхьэхэр ашъхьэщытых къухьэ-
исымэ,
Гулэным хэтых...

Гур мэлъыхьо:
Хылушъом лус абхъаз нымом ыгу
Хылус хым фэд,
Уцугъо илэп.
Къыгурылорэп
Адыгэм
Иш
Къышинэу зыдэклошъурэр.
Къухьэм кызырэ цыф пэпчъ,
Псыормэ афэдэу мэчачэ
Мылъкум зынэхэр щипхэгъэ къухьэ-
зефэхэр,
Созэрэщ егъэшлагъо:
«Сыд шыула

зыр зыгъэгъэу
адрэр зыгъэщхырэр?»

Хым зелэты,
Гур лъэклуатэ.
Гум зепхьуатэ,
Хыр мэятэ.
Гум зыредзы,
Хыр клырзу.
Гур мэбанэ...
Гур мэлъыхьо...
Гур мэлэбэ...
Гур мэщхыдэ...
Гур!..
Гур!..
Гур
мэ-
кю
-ды!..
Хым пхырэбы.

Хылушъом лус
Абхъаз нымом
Ибын унагъо шыгъупшэжыгъэ,
Ынэхэр хым тедыагъэх.
Псыормэ адэбэгы ыгу,
Гунапкъэм кьеорэ хым дэклуатэ.
Хым игурым адыгэ макъэм фегъадэ.
Ошьо чапэм шлуцлэгъаклэ шилэгъу
кьэс,
Фэмылэжэшъоу ыгу кытео:
«Хым кылэкклэжыгъэ,
Къесыплэжыкхы сильэпкъэгъухэр», — елю.
лэ щэфэ хым, едэхашлэ.

Хы тхьалъэлу

Иныри оры, клочлэшхо зилэри оры.
О зэпырыпщыгъэ тилэпкъэгъухэр, о
кыпфэщэжъ. Унэшлу кыптыгъаф, къагъэ-
зэжы зыхьуклэ. Тызэшлужын: илэ-
сишъэ зылурымгъэфэгъэ уимыхамели
пфэтшхын. Къызыхэдзыжъ адыгэ лэмэ-
псымэхэри, зэрэбгъэбыллыгъэхэр икьун.
Тызэлүбгъэклэжыкхы, псэр кьурмэн
пфэтшлын.

Я 3 — 6-рэ нэклүбгъохэр къэзыгъэ-
хьазырыгъэр филологии шлэныгъэхэмклэ
кандидатэу ТЫГЪУЖЪ Гоцсим.

ЛЪЭГЪО НЭФ

Сабый чэф макъэр дэлукы

Мыекълэ районим ит къутырэу Каменномостскэм дэт лагерэу «Горная» зыфилорэм клэлэцлыкхэм зызыщагъэпсэфырэр илъэс пчъагъэ хуэгъэ. Ар лъэшэу агу рехы, зетегъэпсыхагъэу щыт. Дахэ, къабзэ, къэгъагъэхэмкӀэ гъэкӀэрэклагъэ. Пкъыгъоу шагум дэтыр зэкӀэ гүфэбэныгъэ хэлъэу къызэрэхахыгъэр гъуащэрэп.

Шагум укызыдахагъэ, пшысэ горэм укызыдагъэм фэд, мультфильмхэм, пшысэхэм ахэт персонажхэр статуэткэ шыгъэхэу дэты, пхэм хэшлыкыгъэ унэ цыкӀухэмкӀэ ыкӀи нэмыкӀхэмкӀэ гъэкӀэрэклагъэ. Унэу зыщыпсэхэрэри зетегъэпсыхагъэх, яшхалэ анахь кафе дэгъум фэдэу зэлухыгъ.

Шапхэу щыӀэхэм адиштэу зыгъэпсэфыплэм лоф ешӀэ. Лагерыр зыт чыплэм видеокамерэхэр дэты. КъэрэгъулитӀумэ чэщи мафи лоф ашӀэ, ащ нэмыкӀэу полицием илофышӀэу япхыгъэр рэхатныгъэ зэрэдэлыщтым пылъ.

ЯтӀонэрэ клэлэеджэкӀо купым изыгъэпсэфыгъо чэзыу ыкӀэм факӀоштыгъэ мы лагерым тызэкӀом. Ащ ипащэу Светлана Панчишкэм тылукӀэн тлэакӀыгъэп, клэлэцлыкхэм ягъусэу ар экскурсием шылагъ. Лагерым ивожатэ шхьалэу Надежда Кубатинар къытпэгъокӀыгъ ыкӀи клэлэцлыкхэм языгъэпсэфыгъо уахӀтэ зэрэзыхащэрэр къытфилотагъ.

— Шьолыр зэфэшхьафичымэ къарыкӀыгъэ клэлэцлыкхэм языгъэпсэфыгъо уахӀтэ тилагерь щагъакӀо, — къылауагъ Надеждэ. — Москва нэбгырэ 98-мэ, Нефтеюганскэ — 30-мэ, Адыгеим — 251-мэ мыщ зыщагъэпсэфы. Москва дэт клэлэцлыкӀу интернатим къыкӀыгъэу зыныбж имыкӀыгъэу зилэгъухэм акӀэмыхьэрэ клэлэцлыкӀу 25-рэ тилагерь шыӀ. Ахэм бысым дэгъу тызэрафэхуэщтым тыпылъ. Шэн-хабзэу тилэхэм нэлуасэ афэтэшых, чыплэ дахэхэр ятэгъэлъэгъух. Клэлэцлыкхэм яуахӀтэ шуагъэ

«Горнэм» къекӀолӀэгъэ ныбжыкӀэхэм лъэныкӀуищыкӀэ лоф адэтэшӀэ. Туризмэм, патриотизмэм, духовенствэм афэгъэхыгъэ лофтхьабзэхэр, зэнэ-къокӀухэр афызэхашх. ТымыгъэшӀэгъон тлэакӀыгъэп лагерым дэхэм цӀэтэдзэхэр зэрӀэхэр. ИжыкӀэ Урысыем щыӀэгъэ цӀэхэмкӀэ ахэр эджэжых, ащ ишӀуагъэкӀэ, яхэгъу итарихь ныбжыкӀэхэм нахь ашӀэ мэху, яшӀэныгъэхэм ахэхьо.

Клэлэцлыкхэм языгъэпсэфыгъо уахӀтэ зыфэдэщтыр зепхыгъэр вожатэхэр ары. Ахэм пэшлорыгъэш планхэр зыхагъэуцх. Гуцылэгъу тызыфэхуэгъэ вожатэхэм янахыбэр илъэс пчъагъэ хуэгъэу гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо лъэханым мыщ къэкӀо. Клэлэцлыкхэм апыщагъэ хуэгъэхэу гъемафэр къызыфэмыгъэсыжхэрэри мымакӀэу ахэтых. Еж

щахы. Бэрэ къыхэкӀы ныбжыкӀэу мыщ зыщыгъэпсэфыщтыгъэхэр вожатэу къэкӀожыхэу.

ХьаткӀо Даринэ я 4-рэу мы лагерым лоф щилӀэнэу къэкӀо. ЫпӀэкӀэ мыщ зыщыгъэпсэфыщтыгъэ. Клэлэцлыкхэм яуахӀтэ

гъэшӀэгъонэу, шуагъэ къыхэу зэрэзыхащэщтым ишыпкӀэу зэрэпылӀым ащ тыщыгъэгъо-загъ. Анахьэу ащ ыгу рыхьэрэр зыныбж имыкӀыгъэ цыкӀухэм лъэныкӀо зэфэшхьафхэмкӀэ сэнаушыгъэу ахэлхэр къыхыгъэщынхэр ары. УахӀтэу мыщ щагъакӀорэр ащымыгъупшэжыным ишыпкӀэу Даринэ пылъ.

Лагерым илофшӀэн зэрэзыхащэрэр агу рыхьэу, илъэс пчъагъэ хуэгъэу зысабийхэр къэзыщэхэрэ ны-тыхэр мымакӀэу щыӀэх. Сабыйхэр зыщы-

хэлъэу зэрэдгъэкӀоштым ыуж тит. Зы унагъо фэдэу, тызэдэлужы, зегурылӀоныгъэшхо тазыфагу илъ. Сабый чэф макъэр тилагерь дэлукы зэпыт. Зэфэшхьаф шьолырхэм къарыкӀыгъэ клэлэцлыкхэм а зы уахӀтэм мыщ зызэрэщагъэпсэфырем шӀогъэ гъэнэфагъэ пылъ. Ахэр нэлуасэ зэфэхьух, эдэдэжгъух, зегурылӀоныгъэ азыфагу илӀы мэху.

Пчэдыжъ къэс Урысыем, Адыгеим, Москва, Нефтеюганскэ ыкӀи еж лагерым ябыракъхэр алыгъэху, клэлэцлыкхэм гимнхэр къалохэзэ къызэрэгъоих ыкӀи экскурсиеу шхьадж зыдэкӀоштыр къарало, куп-купэу гошыгъэхэу ахэр гъогу техэх.

— Зы мафэ къыхэкӀырэкӀ экскурсие тымыщэхэу, — ело тигушылэгъу. — Непэ зэ экскурсием узымыкӀокӀэ, мафэр пкӀэнчъэу кӀуагъэу тилагерькӀэ тэлъыт. Адыгеим чыплэ дахэу илэхэр къятэгъэкӀухэх, тарихьэу апылӀыр афэтӀуатэ.

Надежда Кубатинам илъэси 8 хуэгъэ зэпымыоу лагерым лоф зыщылӀэрэр. Еджэныр къыухыгъ, ау сабийхэм зэрафэзэщырем нахь хэмпылӀэу лофшӀэныр чидзышъуэгъэп.

Куп пэпчъ вожатэ тӀурытӀу хэт. Анахыжъхэм анэмыкӀэу Адыгэ къэралыгъо университетым зэзэгъыныгъэ дашыгъэу студентхэм мыщ практикэ

шхэщтхэр, зыщычъыештхэр, зыщыджэгущтхэр ахэм арагъэлъэгъух. МэфэкӀ зэхыхэхэу ашӀыхэрэм къарагъэблагъэх. Зигъот мэкӀэ унагъохэм къарыкӀыгъэ клэлэцлыкхэм, унэгъо лужьухэм ыкӀи чыплэ кӀын ифэгъэ сабийхэм анаӀэ атырагъэты, яшӀуагъэ зэрагъэкӀыщтым пылӀых. Зысауныгъэ зыщыкӀогъэ сабийхэм мафэ къэс

ящыкӀэгъэ лӀээн процедурэхэр медицинэм илофышӀэхэм адызэрэхэх.

Клэлэцлыкхэм апкъышӀоу гъэпытэгъэным фэшӀ лофтхьабзэ зэфэшхьафхэр мафэ къэс зэхашх. Спортивнэ зэнэко-къухэр пшъэшъэжыыхэм шъэожыыхэм лъэшэу агу рехых. Спортыр шӀу альегъуным, фэ-щагъэ хьунхэм вожатэхэр дэлажъэх.

Шуагъэ къызыпыкӀырэ лофтхьабзэу мыщ щызэхашхэрэм анэмыкӀэу Адыгеим икӀулыкӀу зэфэшхьафхэм къарыкӀыхэрэ лыкӀохэр гуцылэгъу афэхьунхэу къэкӀох, къэгъэлъэгъон гъэшӀэгъонхэр къафашых.

Зыгъэпсэфыплэм дэс клэлэцлыкӀоу гуцылэгъу тызыфэхьухэхэм зэкӀэми зедырагъаштэу лагерым агу зэрэрихьырэр къытӀуагъ, къэкӀорэ илъэсми къэкӀонхэу зэрэфаехэри къыхагъэщыгъ. Илъэс къызэкӀэлъыкӀохэм лагерым зэлъыпытэу къэкӀуагъэхэу бэ ахэтыр. МыекӀуапэ къыкӀыгъэ ХьокӀонмэ якӀалэ ящэнэрэу мыщ къэкӀо.

— СиятӀонэрэ унэу лагерыр сэлъытэ, — ело ащ. — Гъемафэр къысфэмыгъэсыжъэу сежэ. Мыщ мэфэ 21-у щызгъа-кӀорэр сыгу къенэжы, ныбджэгъухэр бэу сэшых. Пчыхъэ къэс лофтхьабзэ зэфэшхьафэу тфызэхашхэрэм сигуапэу сахэлажъэ. ЛӀшӀу дэдэуи тагъашхэ.

— Сэ экскурсиехэм сыкӀонэу сыдигъокӀи сикӀэсагъэп, — къытело МыекӀуапэ къыкӀыгъэ Аркадий. — Ау мы лагерым сыкъызыкӀорэм къыщегъэжъагъэу сшӀогъэшӀэгъоны хуэгъэ. Чыплэу тыздащэрэ пэпчъ тарихьэу пылӀыр къытфӀуатэзэ, тыкӀыращӀыкӀы.

ЛӀшӀу дэдэу зэрагъашхэхэрэри кӀалэм къыхыгъэщыгъ.

Алинэ Нефтеюганскэ къыкӀыгъэхэм ащыщ. Ащ къызэрэти-луагъэмкӀэ, мы лагерым ятӀонэрэу къэкӀо. Спортим ишыпкӀэу пылъ пшъэшъэжыем тренировкэхэр зеришӀырэм дакӀоу, гъэшӀэгъонэу мыщ бэ щызэхихьырэри щилӀэгъурэри. Адыгеим ичыплэ дахэхэр шӀогъэшӀэгъонэу къеплӀыхьэх. Шэн-хабзэу адыгэхэм ахэлхэр зэрегъашӀэх.

Москва къыкӀыгъэ Оксанэ уахӀтэр чэфэу зэрагъакӀорэр лъэшэу ыгӀкӀэ къештэ. Анахьэу Оксанэ ыгу рыхьырэр мафэ къэс экскурсие зэрэкӀохэрэр ары. Ащ Адыгеим чыплэ дахэу илэхэр шӀогъэшӀэгъонэу къеплӀыхьэх, янэ-ятэхэм, ила-хылхэм аригъэлъэгъужыщт сурэтхэр бэу тырехы.

ПАТӀЫКЪО Анет.

Сурэтхэр лӀшӀынэ Аслъан тырихыгъэх.

ПЕНСИЕХЭМКӀЭ ФОНДЫМ ИКЪЭБАРХЭР

ЯтӀонэрэ купыр къычӀатӀупщыгъ

ПенсиехэмкӀэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыӀэм компьютер гъэсэныгъэ ягъэгъотыгъэным фэшӀ икур-схэм ацарагъэджэрэ пенсионерхэм ятӀонэрэ куп еджэныр ыухыгъ. Мызгъогум ахэм нэбгырэ 20 ацарагъэджагъ.

Академическэ сыхьат 24-м къыкӀоцӀ пенсионерхэм зэрагъэшӀагъ компьютерыр зэрэзэхэлъыр, текстым лоф зэрэдэпшӀэщт шыкӀэхэр, Интернетым къытырэ амалхэм: электроннэ почтӀэкӀэ пись-

мэхэр зэрэбгъэхьыщтхэ, лъыхьон системэхэр зэрэбгъэфедэщтхэ, къэралыгъо официалнэ сайтхэм, ахэм ащыщ Урысые Федерацием ПенсиехэмкӀэ ифонд исайти, уищыкӀэгъэ къэбархэр къазэрарыпхыщт шыкӀэхэм афагъэсагъэх.

Егъэджен лофшӀэныр дэгъоу зэхэщэгъэным фэшӀ ищыкӀэгъэ амалхэр компьютер классым щыгъэпсыгъэх: компьютерыр зытет хушъхьафыкӀыгъэ чыплэ еджакӀо пэпчъ иӀ, джащ фэдэу къэуцурэ упчӀэхэр афызэхэзы-

фыщт ыкӀи лӀэпылэгъу язытыщт клэлэ-егъаджэхэр ахэм япхыгъэх.

Пенсионерхэм ягуапэу хагъэунафыкӀы амышӀэщтыгъэ лъэныкӀуакӀэхэр компьютерым къафызӀуихынэу зэрэхьугъэр ыкӀи компьютерыр гъэфедэгъэным ищыкӀэгъэ гъэсэныгъэ зэрагъэгъотыгъэм фэшӀ ПенсиехэмкӀэ фондым и Къутамэу зэрэфэразэхэр.

ПенсиехэмкӀэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыӀэм ипащэу Къулэ Аскэрбий курсхэр дэгъоу къызэраухыгъэхэм фэшӀ рагъэджагъэхэм афэгъушӀуагъ, шӀэныгъэу зэрагъэгъотыгъэр къэзыушыхьатыр сертификатыр мэфэкӀ нэшанэ иӀэу нэбгырэ пэпчъ ритыжыгъ.

Лофтхьабзэм икӀлэхым Къулэ Аскэрбий къылауагъ:

— Лъэшэу тегъэразэ типенсионерхэм чаныгъэ ин зэрэхэлъым. Техническэ прогрессым хэхьоныгъэу ышӀыхэрэм шъуапэблагъэу шъукъэнэжы, гъэхьагъэхэр шьолых. КӀэщакӀо тызыфэхуэгъэ лофыгъом — пенсионерхэм апае курсхэр зэхэщэгъэнхэм тызэрэфэжъагъэм — къызэрэдежъугъэштагъэмкӀэ тышъу-фэраз. ПенсиехэмкӀэ фондым ичыплэу къутамэ курсхэр пенсионерхэм апае ыпкӀэ хэмпылӀэу щызэхэщагъэх. ЛофӀ еджэ зышӀоигъохэр тэ непэ амалэу тилэхэм анахыбэу зэрэщытыр. ПстӀумэ анахь шхьалэр пенсионерхэр еджэнхэу зэрэфаехэр ары.

ПенсиехэмкӀэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыӀэм ипресс-кӀулыкӀу

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Гумыпсэф
цыф лъэш

Цэрылом ишлушагъэ утегушылэныр Иоф кызыр-кIоп. Сыд фэдиз щытху фалуагъэми, лъэужэу кы-гъанэрэм урыкIоныр Iэшэху зэрэщымытыр кыых-бгъэщзэ, ор-орэу зэфэхысыжхэр ошIых. Къат Теу-цожь дзэкIолI лыхъужым, шыу бланэм, лэжэклэ пэрытэу гъэбжэу къзыыхыжырэм, нэмыкIхэм афэогъадэ. Уасэу фэпшырэм «Гумыпсэф цыф лъэшкIэ» уеджэныр нахышIукIэ олътэ.

КъокIыплэм щыпсэурэ лъэпк-хэм яискусствэхэмкIэ Къэралы-гъо музейе Мыекъуапэ дэтым Къат Теуцожь исурэтхэм якъэ-гъэлъэгъон фэгъэхыгъэ зэхыхэ гъубджым шыкIуагъ. Музеим идиректорэу Кушэу Нэфсэт кы-зэрилуагъэу, Т. Къатыр сурэтышIэ кбодиеп. Гъобэкъуае щапIугъ. Пшызэ къэралыгъо университе-тым ыуж художествэхэм я Къэра-лыгъо академие тхылъ плъыж-кIэ Тбилиси кыщиухыгъ.

Укызышыгъуэм ушагъэлъэ-плэныр насыпыгъэу щыт. Къат Теуцожь Теуцожь районым ицыф гъэшIуагъ, Пшызэ икомсомол ишлухъафтынэу Н. Островскэм ыцIэкIэ щытыр кыфагъэшэ-шагъ. Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо шлухъафтын искусств-вэм ылъэныкIэ илауреат, Уры-сыем инароднэ сурэтышI.

Зэхыхэм кышыгушылэгъэ шIэ-ныгъэлэжъэу, тхакIоу Бэджэнэ Мурат иеплыкIэхэм къахигъэ-щыгъ Т. Къатыр зэрэлэпэласэр, лъэпкым ишэн-хабзэхэр сурэт-хэмкIэ кырилотыкIынхэ зэрилъэ-кIырэр. ИскусствэхэмкIэ Кавка-зым иеджаплэ изехъаклоу ылы-тагъ.

Искусствоведэу Къуекъо Ма-ринэ сурэтышым игулытэ зэ-рэчаныр, иакъыл сурэтэу ышы-рэм хилъхъан зэрилъэкIырэр гъэшIэгъонэу зэфихысыжы-гъэх. Краснодар кыкIыгъэ сурэ-тышIэу, Т. Къатым иныбджэгъоу В. Коробейниковым кыыхигъэ-щыгъэр Теуцожь шылэныгъэр зэ-рилъэгъурэ шыкIэр тхъапэм зэ-рэригъэкIурэр ары.

Гъобэкъуае щыпсэухэрэм ацIэ-кIэ купышхо Мыекъуапэ кызырэ-

кIуагъэр зэхэщакIохэм гуапэ ашы-хъугъ. СтIашъухэу Майоррэ Вя-чеславрэ Къат Теуцожь къуа-джэр ыгъэдахэу, ыцIэ кыра-мылоу «сурэтышIкIэ» еджэхэу кызырэхэкIырэм тыцагъэгъо-загъ. Мыекъуапэ щыпсэухэрэ СтIашъу Юрэ, Бэрэтэрэ Аслъан, гъобэкъо махульэу Мамый Руслъан сурэтхэм яплъыхэзэ, искусствэм цыфыр зэриплурэр кызысфалотэжъзэ тарихыплэгъ.

Археолог цIэрылоу, сурэтышIэу ЛэупэкIэ Нурбый гупчэм иты-гъэхэм ащыщ. Ащ исурэтэу Т. Къатым ышыгъэр псэ пытэу кыбдэгущыгъэрэм фэд. Адыгэ палор лъэгъупхъэу щыгъ, сурэ-тыр шэо зэфэшъхъафхэмкIэ ав-торым ыгъэбаигъ. ЗэлъашIэрэ тхакIоу Къуекъо Налбый ису-рэти къэгъэлъэгъоныр къэзы-гъэбаирэмэ ащыщ.

ГъучIыр епсыхъэ

ГъучIым хэшIыкIыгъэ сурэтыбэ музейм кыщагъэлъагъо. Адыгэм

ыгу кызырэтээрэр, фолькло-рыр зэрэчIэтымынэрэр, лъэпкъ шIэжым цыфыр зэриплурэр Т. Къатым иофшIагъэхэм ахэ-тэлъагъох. ГъучIыр зыпсыхъэрэ сурэтышIыр шылэныгъэм куоу хэллэ. ЛIэужхэр зэзыпхырэ иофшIагъэхэр гурылогъошIух. Къат Теуцожь тхакIоу зэрэщытыр кызыдэплъытэкIэ, кыдигъэкIы-гъэ тхылъхэмрэ искусствэм ехыплэгъэ сурэтхэмрэ зэогъа-пшэх. СурэтышIэу зэрэщытым ишлуагъэкIэ шылэныгъэр нахэ дэгъоу елъэгъу. ТхакIошъ, ис-кусствэр литературэм регъэкIу. Зым зыр пэрыоху зэрэфэмы-хурэр иофшIагъэхэм къаушы-хъаты.

СурэтышIэу Эдуард Овча-ренкэм, культурэм иофшIлэхэу ШъэуапцIэкъо Аминэт, Сулей-ман Фатимэ, ЛэупэкIэ Нурбый, нэмыкIхэм аналэ зытырадзагъэм тылпыллагъ. Сурэт пэпчэ гум кьенэжы. Искусствэм ишап-

хъэхэм адиштэу зэхэщакIохэм иофыгуабэ зэшIуахыгъ.

Адыгэ Республикэм культу-рэмкIэ иминистрэу Къулэ Мы-хъамэт къэбар гушIуагъо кыт-лыгъэлэсыгъ. СурэтышIыр илъэс 70-рэ зэрэхъугъэм къэгъэлъэ-гъоныр фэгъэхыгъ. Т. Къатым итворчествэ ехыплэгъэ нэры-лъэгъу Iэпылэгъу шIэхэу кыфы-дагъэкIышт.

Цэрылом
исурэтхэр

Кыблэ шъолъырым имыза-къоу, Грузием, Тыркуем, Иор-данием, Сирием, нэмыкIхэм яму-зейхэм Теуцожь исурэтхэр ацIэ-лтых. 1918-рэ илъэсыр тарихым кызырэхэнагъэм ехыплэгъэ тхы-лэу Мыекъуапэ кыщыдигъэкIы-гъэм сурэт гъэшIэгъонхэр кыди-гъэхъагъэх. Тиреспубликэ иоб-щественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхъаматэу Бэгъушъэ Ада-мэ зэхыхэм кызырэщылуагъэу, Теуцожь фэдэ цыфхэр ары лъэ-кыыр, республикэр дунаим на-хышIоу щязыгъашIэхэрэр.

— Хэкужым къэзыгъэзэжыгъэ Чэтэо Ибрахимэ гъунэ имыIэу сыфэраз, — кыщылуагъ зэлуIэм Т. Къатым. — Ащ ишлуагъэкIэ Тыркуем тызэгъусэу тыкIуагъ, къэ-гъэлъэгъонхэр кьалэхэм ащызэ-хэсшагъ.

Адыгеим и Лышъхъэу Тхъа-кIуцынэ Аслъан, Правительствэм, Парламентым афэгъэхыгъэ гу-щылэ фабэхэр Теуцожь кылуа-гъэх.

Сурэтхэр зэхыхэм кыщытет-хыгъэх.

Зэхэщышагъэр
ыкIи кыдэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащы-псэурэ тильэп-кыэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер
зидэщылэр:

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъалэм
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжэ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шIапл, ззраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи

пчыагъэр

3250

Индексхэр

52161

52162

Зак. 790

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор

шъхъалэр

Дэргэ Тимур

Редактор шъхъалэм
иапэрэ гуадзэр

МэшлIэкъо

Саид

Редактор шъхъалэм
игуадзэр —
пшгъэдэкIыжэ
зыхырэ
секретары
Хъурмэ Хъусен

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Зэгъэпшэнхэр

2014 — 2015-рэ илъэс ешIэ-гъум едгъапшэмэ, команды 4 «Кыблэм» хэкIыжыгъ.

«Торпедо» Ермэлхъабл апэрэ чыплэр «Кыблэм» кыщыдихи, апэрэ купым хэхъагъ.

«Таганрог» Таганрог, «Шъачэ» Шъачэ, «Анжи-2» Махачкала, «Витязь» Крымск ятIонэрэ куп-пэу «Кыблэм» хэкIыжыгъэх. Яфэлэ-фашIэхэр япэхэхэм агъэ-цэкIэн алъэкIырэл.

«Кубань-2» Краснодар «Кы-блэм» мыгъэ кыыхэхъан имура-дыгъ, зэнэкъокъум хатхэгъагъ, ау аужырэ мафэхэм хэкIыжыгъ.

Тикомандэ

хэкIыжыгъэхэр

Александр Волковыр, Алек-сандр Волковыр (кьэлэпчъэлут),

Кирилл Кондратьевыр, Евгений Наталит, Заур Осмаевыр, Алек-сандр Когония, Александр Рол-дугиныр, Алексей Домшинскэр.

Зэзэгъыныгъэм
кIэтхагъэх

2015 — 2016-рэ илъэс ешIэ-гъум хэгъэгум изэнэкъокъу хэ-лэжээнхэу зэзэгъыныгъэм кIэ-тхагъэхэм шъуащытэгъэгъуазэ.

Кьэлэпчъэлутхэр: Станислав Меланченкэр, Виталий Квитчен-кэр. **ЕшIахIохэр:** Такълый Ру-слъан, Денис Павловыр, Пы-щтыкъ Аслъан, Датхъужь Адам, Юрий Манченкэр, Мыкьо Аб-рек, Мыкьо Мурат, Сергей Сте-паненкэр, Роман Дудиныр, Риз-ван Ахмедхановыр, Артур Ка-повыр, Кьонэ Артур, Джэмыдэ СултIан, Джантэмыр Соблировыр. Ионыгъо мазэм и 1-м нэс фут-

болист заулэ «Зэкъошныгъэм» аштагъэхэм ахагъэхъошт.

«Зэкъошныгъэм» итренер шъхъалэ ипшъэрылхэр ХьокIо Кьэплъан егъэцакIэх.

НэкIубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбый.